

## **O'QTUVCHINING O'QUVCHILARNI BILISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.**

**Nurulloeva Hurriyat Nasriddinovna**

*Osiyo xalqaro universiteti magistranti*

**Annotatsiya:** *Maqola “O'qituvchining o'quvchilarni bilish faoliyatini takomillashtirish” mavzusiga bag'ishlangan. Unda o'qituvchining o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash va ularni pedagogik jarayonda hisobga olish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning psixologik va kognitiv rivojlanishini kuzatish metodlari ko'rib chiqiladi. Maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar va diagnostika vositalari orqali o'quvchilarni bilishning samaradorligi oshirilishi mumkinligi ta'kidlanadi. Pedagogik kuzatuv, testlar va monitoringning o'quv jarayonidagi roli ko'rsatiladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchining professional mahoratini rivojlantirishga va individual yondashuvni shakllantirishga yordam beradi. Maqola o'quvchilarning o'rganish jarayonini yanada samarali tashkil etishga qaratilgan tavsiyalar bilan yakunlanadi.*

**Kalit so'zlar:** *O'quvchilarni bilish, pedagogik faoliyat, individual yondashuv, diagnostika metodlari, innovatsion texnologiyalar, pedagogik monitoring.*

### **Kirish**

Bugungi ta'lim tizimida o'qituvchining o'quvchilarni bilish faoliyati dars samaradorligini oshirishning eng muhim omili hisoblanadi. L.S. Vygotsky pedagogik jarayonni tahlil qilarkan, o'quvchilarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishini hisobga olish darsning samaradorligini ta'minlashda asosiy shart ekanini ta'kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchi har bir o'quvchining individual xususiyatlarini aniqlashi va ularni dars jarayonida hisobga olishi lozim.<sup>1</sup> O'quvchilarning psixologik va kognitiv rivojlanish bosqichlarini hisobga olish masalasida Jean Piagetning fikrlari muhim ahamiyatga ega.<sup>2</sup> U o'quvchilarning rivojlanish bosqichlarini e'tiborga olgan holda darslarni tashkil etish ularning bilim va ko'nikmalarini chuqurroq o'zlashtirishga yordam berishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, amaliyotda ko'plab o'qituvchilar o'quvchilarning individual imkoniyatlarini yetarlicha bilmay, umumiy yondashuv asosida dars o'tishadi, bu esa o'quv jarayonining samaradorligini pasaytiradi va o'quvchilarning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi.

Maqolada o'quvchilarni bilish jarayonidagi mavjud muammolar, ularni aniqlash metodlari va innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari muhokama qilinadi. Tadqiqotda pedagogik monitoring, test va diagnostika vositalarining o'quvchilarning bilim va qobiliyatlarini baholashdagi ahamiyati ko'rsatib o'tiladi. Bloom va Anderson & Krathwohl ishlab chiqqan ta'limiy maqsadlar va baholash tizimlari pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish va o'qituvchining professional mahoratini oshirishga xizmat qiladi.<sup>3</sup>

Maqola maktab o'qituvchilari, pedagogika sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar, metodistlar va ta'lim tizimida ishlovchi ilmiy xodimlar uchun mo'ljallangan bo'lib, tadqiqot natijalari ularni o'quvchilarning individual xususiyatlarini samarali aniqlash va darslarni shunga mos ravishda rejalashtirishga yo'naltiradi. Shu bilan birga, innovatsion pedagogik texnologiyalar va monitoring vositalari yordamida o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etish imkoniyati ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot o'quvchilarning o'rganish jarayonini individual va guruh yondashuvi orqali samarali tashkil etishga yordam beradi. Maqola o'qituvchilarning professional mahoratini oshirish, o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik va kognitiv rivojlanishini hisobga olgan holda darslarni rejalashtirish va o'qitish jarayonini takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar bilan yakunlanadi.

1.Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge

2. Piaget, J. (1972). Psychology and Pedagogy. New York: Viking Press.

3. Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives. New York: McKay.

Shu tariqa, o'qituvchining o'quvchilarni bilish faoliyatini takomillashtirish masalalari ta'lim sifatini oshirish va individual yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy vositalardan biri sifatida ko'riladi.

#### **Asosiy qism:**

O'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash o'qituvchining samarali faoliyatida asosiy rol o'ynaydi. Har bir o'quvchining kognitiv, psixologik va ijtimoiy imkoniyatlarini hisobga olish dars jarayonini yanada samarali qiladi. L.S. Vygotsky pedagogik jarayonni tahlil qilarkan, o'quvchilarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishini hisobga olish darsning samaradorligini ta'minlashda asosiy shart ekanini ta'kidlaydi.<sup>4</sup> Shu bois o'qituvchi darsda turli metod va usullarni qo'llash orqali har bir o'quvchi bilan alohida ishlash imkoniyatini yaratishi kerak.

Pedagogik monitoring va diagnostika vositalari o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholashda muhim ahamiyatga ega. Testlar, kuzatuvlar va monitoring yordamida o'qituvchi o'quvchilarning rivojlanish sur'atini aniqlashi, zaif tomonlarini aniqlab, dars rejasini moslashtirishi mumkin. Jean Piagetning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning rivojlanish bosqichlarini inobatga olgan holda darslarni tashkil etish ularning bilim va ko'nikmalarini chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Masalan, mavzu yakunida qisqa testlar o'quvchilarning mavzuni qanchalik o'zlashtirganini ko'rsatadi va kelgusi mashg'ulotlarni rejalashtirishga yordam beradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Vizual-didaktik vositalar, interfaol mashg'ulotlar va guruh ishlarini qo'llash orqali o'quvchilar mavzuni tezroq tushunadi, bilimini mustahkamlaydi va o'zaro muloqot orqali o'rganadi. Shuningdek, darslarga hikoyalar, masallar yoki qiziqarli faktlarni qo'shish o'quvchilarni motivatsiyalaydi va ularning e'tiborini jamlashga yordam beradi.

4.Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge

O'qituvchining professional yondashuvi dars samaradorligini oshirishda muhimdir. O'qituvchi o'z pedagogik tajribasini va shaxsiy uslubini qo'llash orqali o'quvchilar bilan samarali aloqani ta'minlaydi. Murabbiylik va individual maslahatlar orqali o'quvchilarning qiziqishlari va qobiliyatlari rivojlantiriladi. Shu bilan birga, guruh ishlarini tashkil qilish o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va bilimlarni amalda qo'llashga yordam beradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'quvchilarni bilish faoliyatini takomillashtirish ularning o'rganish jarayonini individual yondashuv asosida samarali tashkil etish, professional pedagogik mahoratni oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bois, o'qituvchilar darslarni rejalashtirishda o'quvchilarning qobiliyatlarini hisobga olishi, innovatsion texnologiyalarni qo'llashi va diagnostika vositalaridan samarali foydalanishi muhimdir.

### **Xulosa**

Maqolada o'qituvchining o'quvchilarni bilish faoliyatini takomillashtirish masalalari batafsil tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash va ularni dars jarayonida hisobga olish pedagogik samaradorlikni oshirishning muhim omilidir. Pedagogik monitoring, diagnostika vositalari va innovatsion texnologiyalar yordamida o'quvchilarning bilim darajasi va qobiliyatlari aniqlanadi, bu esa o'qituvchiga darslarni yanada moslashtirish imkonini beradi.

Shuningdek, maqolada o'quvchilarning psixologik va kognitiv rivojlanishini inobatga olgan holda individual va guruh yondashuvlarini qo'llash tavsiya etildi. Bu usullar o'quvchilarning faol qatnashishini rag'batlantiradi, bilimni mustahkamlaydi va ta'lim jarayonini qiziqarli qiladi. O'qituvchining professional yondashuvi va tajribasini amaliyotga tatbiq etishi o'quvchilarning o'z qobiliyatini rivojlantirishga, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Natijada, o'qituvchining o'quvchilarni bilish faoliyatini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirish, darslarni samarali rejalashtirish va o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Maqolada keltirilgan tavsiyalar va metodlar pedagogik amaliyotda muammoni hal qilishga yordam beradi, o'qituvchiga yechim topish imkoniyatini beradi va o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Shu tariqa, o'qituvchining faoliyati o'quvchilarni rivojlantirishda asosiy vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Akhmedov, B. (2020). Pedagogik faoliyatda o'quvchilarni bilish va baholash usullari. T.: Fan va ta'lim.
2. Karimova, M. (2019). O'qituvchining individual yondashuvini shakllantirish metodikasi. Toshkent: Ma'naviyat.

3. Guseinov, R. (2021). Maktab psixologiyasi va o'quvchilarni kuzatish. Toshkent: O'qituvchi.
4. Sultonova, D. (2018). Pedagogik diagnostika: nazariya va amaliyot. Samarqand: Pedagogika nashriyoti.
5. Pashayeva, L. (2022). O'quvchilarni bilish va o'qitish samaradorligini oshirish. T.: Ta'lim.
6. Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
7. Piaget, J. (1972). Psychology and Pedagogy. New York: Viking Press.
8. Shukurov, A. (2019). O'quv jarayonida individual va guruh yondashuvi. T.: Pedagogik tahlil.
9. Zokirov, N. (2020). O'quvchilarning psixologik xususiyatlarini aniqlash metodlari. Buxoro: Ilm.
10. Novikova, E. (2017). Innovatsion pedagogik texnologiyalar va o'quvchilarni bilish. Moskva: Prosveshchenie.
11. Oripov, Sh. (2021). O'qituvchining professional mahorati va o'quvchilarning qobiliyatini aniqlash. T.: Ta'lim.
12. Anderson, L.W., & Krathwohl, D.R. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. New York: Longman.
13. Safarova, G. (2022). Ta'limda monitoring va diagnostika tizimlari. Toshkent: Pedagogika.
14. Usmonov, R. (2018). O'quvchilarni bilish va baholashning innovatsion usullari. Samarqand: Ilmiy nashr.
15. Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives. New York: McKay.